

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 lutego 2022 nr (...) - CZ Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 15zx ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, ze zm.) zobowiązał T. D. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego przyznanego 30.07.2020 r. a wypłaconego 31.07.2020 r. w kwocie 2080,00 zł w terminie miesiąca od otrzymania decyzji wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, liczonymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu.

Decyzją z dnia 7 lutego 2022 nr (...) - CK Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 15zx ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, ze zm.) zobowiązał T. D. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego przyznanego 23.09.2020 r. a wypłaconego 24.09.2020 r. w kwocie 2080,00 zł w terminie miesiąca od otrzymania decyzji wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, liczonymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu.

Decyzją z dnia 7 lutego 2022 nr (...) - CK Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 15zx ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, ze zm.) zobowiązał T. D. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego przyznanego 19.10.2020 r. a wypłaconego 21.10.2020 r. w kwocie 2080,00 zł w terminie miesiąca od otrzymania decyzji wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, liczonymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu.

W uzasadnieniu wszystkich wskazanych decyzji podniesiono, iż 28 lipca 2020 r. T. D. złożyła wniosek o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym (...)19 dla umów zlecenia (...). We wniosku ww. wskazała, że nastąpiło ograniczenie wykonywania umowy zlecenia zawartej z TOWARZYSTWEM AKCYJNYM (...) SA NIP (...) na okres od 28.10.2018 r. Następnie ww. wystąpiła o kontynuację świadczenia postojowego we wnioskach z 22.09.2020 r. i z 18.10.2020 r. Na podstawie wskazanych wniosków T. D. otrzymała świadczenie postojowe w łącznej wysokości 6 240,00 zł tj. 3 x 2 080,00 zł. Terminy wypłat to: 31.07.2020 r., 24.09.2020 r. oraz 21.10.2020 r.

Na okoliczność złożonych wniosków o świadczenie postojowe, ZUS przeprowadził postępowanie wyjaśniające z płatnikiem składek. T. W. - prezes zarządu oświadczył, że w związku z wprowadzonym w kraju stanem epidemii nie nastąpił przestój w prowadzeniu przez spółkę działalności gospodarczej.

W myśl art. 15zx ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.) osoba, która pobrała nienależnie świadczenie postojowe, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, a za nienależnie pobrane świadczenie postojowe uważa się między innymi świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd przez osobę pobierającą świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego.

W związku z powyższym ZUS wskazał, iż T. D. jako osoba, która pobrała nienależne świadczenie postojowe jest zobowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

/decyzje w aktach ZUS/

Odwołania od wszystkich ww. decyzji wniosła T. D. reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika – radcę prawnego, wnosząc ich zmianę i ustalenie, iż T. D. nie ma obowiązku zwrotu pobranych świadczeń postojowych wraz z ustawowymi odsetkami, ewentualnie wniosła o uchylenie ww decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Odwołująca złożyła też wniosek o zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołań podniesiono, iż w ramach przedmiotu umowy powódka osobiście przygotowywała układy krojeń oraz przeprowadzała pomiary pracowników. Wykonanie zlecenia z Towarzystwem Akcyjnym (...) SA w Ł. wymagało bezpośredniej obecności powódki w siedzibie zleceniodawcy i bezpośredniego kontaktu z pracownikami zleceniodawcy. W okresie pandemii covid-19 powódka otrzymała od zleceniodawcy polecenie nieprzychodzenia do siedziby zleceniodawcy. W wyniku powyższego spadku zapotrzebowania na usługi powódki, świadczyła ona usługi w 2020 r. w liczbie do 25 lub do 44 godzin miesięcznie, podczas gdy przed pandemią było to nawet 200 godzin miesięcznie. U zleceniodawcy, choć ten faktycznie nie zgłosił przestoju nastąpił spadek zapotrzebowania na jego towary i spadek wielkości produkcji. Powódka składając wniosek o przyznanie jej świadczenia postojowego opierała się na swojej najlepszej wiedzy, popartej faktami w postaci zmniejszenia zapotrzebowania na jej usług i przekazane jej przez pracowników zleceniodawcy informacji o zmniejszeniu wysokości produkcji sprzedaży towarów zleceniodawcy.

/odwołania k. 3-5 akt VIII U 409/22, k 3-5 akt VIII U 410/22 k. 3-5, k 3-5 akt VIII U 411/22/

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wyniósł o ich oddalenie, podtrzymując argumentację tożsamą do tej zawartej w zaskarżonych decyzjach. Dodatkowo podniósł, iż argumentacja o spadku zapotrzebowania na usługi (...) w firmie płatnika z 200 godzin miesięcznie do 25 lub 44 miesięcznie w okresie pandemii nie jest uzasadniona, bowiem analiza konta wnioskodawczyny wykazała, że płatnik niższe podstawy wymiaru składek wskazał jedynie w miesiącach 05 i 06/2020 r.

/odpowiedzi na odwołania k. 9-10 akt VIII U 409/22, k 9-10 akt VIII U 410/22 k. 10-15, akt VIII U 411/22/

Postanowieniami z dnia 17.03.2022 r. sprawy ze wskazanych odwołań połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienia k. 12 akt VIII U 410/22 k.13 akt VIII U 411/22/

Na rozprawie w dniu 11.01.2023 r. poprzedzającej wydanie wyroku pełnomocnicy stron poparli swoje stanowiska procesowe w sprawie i wnieśli o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

/stanowiska procesowe stron protokół z rozprawy z dnia 11.01.2023 r. 00:20:46-00:31:11/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił, co następuje:

Wnioskodawczyny T. D. zamieszkuje na terytorium Polski i posiada obywatelstwo RP.

/bezsporne/

Wnioskodawczyny w dniu 29.10.2018 r. zawarła z Towarzystwem Akcyjnym (...) SA w Ł. umowę zlecenia na czas nieokreślony. Stosownie do treści § 1 i 2 umowy zleceniobiorca zobowiązał się do wykonywania na rzecz zleceniodawcy zleconych czynności w następującym zakresie:

- opracowywanie dokumentacji produkcyjnej – konstrukcja wyrobów,
- przygotowywanie układów krojeń,
- przygotowywanie procentówek rozmiarowych
- pomiary pracowników.

a zleceniodawca zobowiązał się do zapłaty na rzecz zleceniobiorcy wynagrodzenia w wysokości 25 zł brutto za godzinę. Podstawą rozliczenia miała być ewidencja przepracowanych godzin. Wynagrodzenie z tytułu zawartej umowy miało być przekazywane na konto wnioskodawcy.

/umowa zlecenia k.7-8, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 11.01.2023 r. 00:02:34 - 00:20:46 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:02:37 - 00:28:22/

Wnioskodawcy nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu, niż wyżej wskazana umowa.

/okoliczności bezsporne, wnioski o świadczenie postojowe k. 63-65, 67-71/

Ubezpieczona rozpoczęła wykonywanie czynności w ramach umowy zlecenia od dnia 29.10.2018 r. i otrzymywała na konto umówione wynagrodzenie z tego tytułu. Wcześniej wykonywała analogiczne czynności w ramach umowy o pracę, a po przejściu na emeryturę zaproponowano jej kontynuowanie współpracy w oparciu o zlecenie. Jej praca polegała na dokonywaniu pomiarów pracowników klientów, którym T. szyla odzież korporacyjną lub umundurowanie. Wiązało się to z bezpośrednim kontaktem z takim pracownikiem. Wskazanych pomiarów dokonywano, zarówno w T., jak i poza zakładem - w miejscu wskazanym przez klienta. Do zadań wnioskodawcy jako konstruktora należało zrobienie szablonu, z którego wykrawa się odzież, do czego było niezbędne pobranie pomiarów, a także dopasowywanie odpowiedniego rozmiaru, nadto konstrukcja nowych wyrobów, typowanie rozmiarów, czynności przedprodukcyjne. Generalnie wnioskodawcy pracowała codziennie 8 godzin (średnio 168 w miesiącu) w siedzibie zakładu pracy, a o wykonywanych przez nią czynnościach i godzinach pracy decydowała kierownik produkcji - M. M.. Wnioskodawcy nadal wykonuje zlecenie.

/zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 11.01.2023 r. 00:02:34 - 00:20:46 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:02:37 - 00:28:22, zeznania świadka T. W. protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:30:25-01:05:05, zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 14.09.2022 r. 00:03:59-00:31:13 /

Za okres, w którym wnioskodawcy nie wykonywała czynności wynikających z umowy np. w czasie urlopu - nie miała prawa do wynagrodzenia.

/zeznania świadka T. W. protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:30:25-01:05:05/

Od dnia 20 marca 2020 r. w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał stan epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa (...)2 wywołującego chorobę (...) 19.

/bezsporne, fakt znany notoryjnie/

W związku z pandemią godziny pracy wnioskodawcy zostały znacząco ograniczone, zwłaszcza w kwietniu, maju i czerwcu 2020. Niejednokrotnie wnioskodawcy przychodziła do pracy tylko 2 razy w tygodniu. Przełożona informowała ją, że nie ma dla niej pracy. Wnioskodawcy otrzymała mniej zleceń, ponieważ w związku z pandemią zleceniodawca miał mniej zamówień i było mniej pracy. Część zamówień zostało zahamowanych, przekładano dokonywanie niektórych czynności, np. obmiarów. Powyższe było też wynikiem odgórnych sankcji. Wcześniej takie sytuacje nie miały miejsca. Zleceniodawca nie ma innego konstruktora niż wnioskodawcy.

/zeznania wnioskodawczyni protokół z rozprawy z dnia 11.01.2023 r. 00:02:34 - 00:20:46 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:02:37 - 00:28:22, zeznania świadka T. W. protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:30:25-01:05:05, zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 14.09.2022 r. 00:03:59-00:31:13 pismo Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. k. 48/

W ramach realizacji wskazanej umowy wnioskodawczyni w maju 2020 r. tytułem wynagrodzenia za kwiecień otrzymała przychód 625 zł (25 godzin pracy), w czerwcu 2020 r. tytułem wynagrodzenia za maj osiągnęła przychód 1100 zł (44 godziny pracy), w lipcu 2020 r. tytułem wynagrodzenia za czerwiec 2020 r. - 3000 zł (120 godzin pracy), w sierpniu 2020 r. tytułem wynagrodzenia za lipiec -4400 zł (176 godzin pracy), we wrześniu 2020 r. tytułem wynagrodzenia za sierpień 2020 -3775,00 zł (151 godzin pracy), w październiku 2020 r. tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2020 r. -3600 zł (144 godzin pracy).

W analogicznych okresach roku 2019 r., w których wnioskodawczyni nie miała zwolnień od pracy jej wynagrodzenie przekraczało 4000 -4200 zł brutto miesięcznie.

/karta wynagrodzeń pracownika za 2020 i 2019 r. k. 33-34 – 61-62, potwierdzenia przelewów k. 35-36 zeznania wnioskodawczyni protokół z rozprawy z dnia 11.01.2023 r. 00:02:34 - 00:20:46 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:02:37 - 00:28:22/

Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. nie zgłaszało przestoju, ponieważ nie miało zespołu produkcyjnego.

/zeznania świadka T. W. protokół z rozprawy z dnia 20.06.2022 r. 00:30:25-01:05:05/

W okresie od 1 czerwca 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku (6 miesięcy) średniomiesięczna wartość produkcji sprzedanej Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. wyniosła 997 000 zł. W tym okresie zrealizowano 226 zleceń produkcyjnych. Średnia wartość jednego zlecenia produkcyjnego wyniosła 26 447 zł, a średnia ilość wyrobów w zleceniu to 125 szt.

W okresie od 1 stycznia 2020r. do 31 lipca 2020r. (7 miesięcy) średniomiesięczna wartość produkcji sprzedanej wyniosła 542 979 zł (spadek o 46%). W tym okresie zrealizowano 247 zleceń produkcyjnych. Średnia wartość jednego zlecenia produkcyjnego wyniosła 15 395 zł (spadek o 42%) a średnia ilość wyrobów w zleceniu to 84 sztuki (spadek o 33%);

W okresie od 1 marca 2020 do 31 lipca 2020 (5 miesięcy) średniomiesięczna wartość produkcji sprzedanej wyniosła 563 201 zł. W tym okresie zrealizowano 176 zleceń produkcyjnych. Średnia wartość jednego zlecenia produkcyjnego wyniosła 16 091 zł - średnia ilość wyrobów w zleceniu 87 szt. (spadek o 30%).

/pismo Towarzystwa Akcyjnego (...) SA w Ł. k. 48/

W okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2019r T. zleciła pracę T. D. w łącznym wymiarze 868 godzin, średnio miesięcznie 145 godzin. W okresie od 1 stycznia 2020 do 31 lipca 2020r T. zleciła wnioskodawczyni pracę w łącznym wymiarze 847 godzin (średnio miesięcznie 121 godzin) a w okresie od 1 marca 2020r do 31 lipca 2020r łączny wymiar godzin pracy wyniósł 498 godzin (średnio miesięcznie 100 godzin).

/pismo Towarzystwa Akcyjnego (...) SA w Ł. k. 48/

W dniach 28 lipca, 22 września i 18 października 2020 r. ubezpieczona złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych kolejno wnioski o przyznanie świadczenia postojowego w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym (...) 19 dla umowy zlecenia oraz dwa wnioski o świadczenie postojowe za kolejny okres w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym (...)19 dla umów cywilnoprawnych. We wnioskach wskazano, że wystąpiło ograniczenie wykonywania umowy z powodu przestoju w prowadzeniu działalności przez zleceniodawcę - Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł..

/bezsporne, nadto wnioski o świadczenia postojowe k. 63-65, 67-71/

Na podstawie powyższych wniosków Zakład przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia postojowego w dniu 30.07.2020 r., termin realizacji wypłaty 31.07.2020 r., w dniu 23.09.2020 r. termin realizacji wypłaty 24.09.2020 r. i w dniu 20.10.2020 r. termin realizacji wypłaty w dniu 21.10.2020 r., w kwotach po 2 080,00 zł. łącznie 6 240,00 zł. Na okoliczność wypłacanych świadczeń postojowych nie były wydawane decyzje.

/bezsporne, nadto pismo k. 66/

Następnie w toku postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego w listopadzie 2021 r. przez organ rentowy, zleceniodawca Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. został wezwany do wskazania, czy w firmie wystąpiło ograniczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej związanej z pandemią (...)19, które mogło wpłynąć na ograniczenie wykonywania umowy przez zleceniobiorcę.

/pismo ZUS z dnia 16.11.2021 r. k. 5 akt ZUS/

W piśmie z dnia 19.11.2021 r. skierowanym do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zleceniodawca Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. reprezentowane przez Prezesa Zarządu T. W. wskazało, że w związku z wprowadzonym w kraju stanem epidemii nie nastąpił przestój w prowadzeniu przez spółkę działalności gospodarczej.

/pismo k. 6 akt ZUS/

W tym stanie rzeczy organ rentowy wydał zaskarżone decyzje.

/bezsporne/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał na podstawie powołanych dowodów, w postaci dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach ZUS, których wiarygodność nie budzi wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron, nadto w oparciu o wiarygodne zeznania wnioskodawczyni i przesłuchanych w procesie świadków.

Czyniąc ustalenia Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 kpc pominął jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy wniosek pełnomocnika organu rentowego o zobowiązanie płatnika do wykazania litości przetargów w 2019 i 2020 r. w jakich Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. brało udział, bowiem wystarczającym dla ustalenia, czy u zleceniodawcy płatnika wystąpiło ograniczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej związane z pandemią (...) 19, było przedstawienie przez ten podmiot informacji dotyczącej ilości zrealizowanych przez T. zleceń w okresie od połowy 2019 do lipca 2020 r. a nadto wskazanie czy w okresie od marca 2020 r. miały miejsce ograniczenia związane z realizacją tych zleceń a jeśli tak to w jakim zakresie, który to wniosek zgłoszony z resztą przez pełnomocnika organu rentowego został w toku procesu uwzględniony. Podkreślenia wymaga też, iż na wskazaną okoliczność zeznawali również przesłuchani w procesie świadkowie.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołania zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 2 i 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095), świadczenie postojowe przysługuje osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło, zwane dalej "umową cywilnoprawną".

Świadczenie postojowe przysługuje osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są:

1) obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej lub

2) posiadającymi prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub

3) cudzoziemcami legalnie przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. (ust. 2)

Świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności, odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna. (ust. 3)

Na podstawie art. 15zq ust. 5 ww. ustawy, osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje jeżeli:

1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem 1 kwietnia 2020 r.;

2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;

3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu.

Celem ustawodawcy wprowadzającego prawo do świadczenia postojowego było zagwarantowanie ochrony obywateli, których dotyczą opóźnienia lub brak realizacji dostaw, zatory płatnicze lub absencja pracowników związana ze wzrostem zachorowalności na (...)2. Ustawodawca uznał, że do najbardziej zagrożonych grup należą osoby prowadzące działalność gospodarczą, opłacające składki same za siebie oraz osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia a także osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o dzieło, gdyż osoby te są wyjątkowo narażone na niestabilność, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii koronawirusa, ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych umów (por. uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw – nr druku 299).

Z przytoczonych wyżej przepisów wynika, że głównym warunkiem, który należy spełniać, aby móc ubiegać się o świadczenie postojowe, jest fakt niepodlegania ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu, ale ustawodawca wprowadził także więcej kryteriów, których spełnienie warunkuje nabycie prawa do otrzymania świadczenia z ZUS.

Treść art. 15zq ust 1 pkt 2 ustawy covidowej nie pozostawia wątpliwości, że świadczenie postojowe przysługuje osobie wykonującej umowę zlecenia; wg ustępu 3. świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności, odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna. Art 15zq ust. 5 ustawy covidowej określa zaś przesłanki do nabycia prawa do świadczenia postojowego przez osobę wykonującą umowę cywilnoprawną.

W myśl art. 15zs ust. 4 pkt. 1 lit. a- b ustawy odpowiednio zleceniodawca lub zamawiający załącza do wniosku, o którym mowa w ust. 1:

1) oświadczenie potwierdzające:

a) niedojście do skutku lub ograniczenie wykonywania umowy cywilnoprawnej z powodu przestoju w prowadzeniu działalności, o którym mowa w art. 15zq ust. 3,

b) datę zawarcia i wysokość wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej,

c) uzyskanie przez osobę wykonującą umowę cywilnoprawną w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, przychodu nie wyższego niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku,

d) otrzymanie oświadczenia od osoby wykonującej umowę cywilnoprawną, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu oraz o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych;

2) kopię umów cywilnoprawnych.

Zgodnie zaś z art. 15zx ust. 1 pkt 1 i ust. 3 cyt. ustawy, osoba, która pobrała nienależnie świadczenie postojowe, jest zobowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Za nienależnie pobrane świadczenie postojowe uważa się świadczenie:

1) przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego;

2) wypłacone osobie innej niż osoba uprawniona;

3) wypłacone w kwocie wyższej niż należna (art.15 ust.2 pkt 1-3).

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, w ocenie Sądu uznać należy, że nie zostały spełnione przesłanki, aby wypłacone wnioskodawczyni świadczenia postojowe, należało uznać za nienależnie pobrane.

Na gruncie rozpatrywanego przypadku T. D. nie złożyła fałszywych oświadczeń, czy dokumentów a także nie wprowadziła świadomie w inny sposób w błąd organu rentowego. Nie można wnioskodawczyni przypisać złej wiary w ubieganiu się o powyższe świadczenia.

Jak już wyżej przytoczono w przypadku zleceniodawców prawo do świadczenia postojowego warunkowało jedynie: nie podleganie ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu, zawarcie umowy przed 1 kwietnia 2020 r., przestój w prowadzeniu działalności przez zleceniodawcę i nieprzekroczenie granicznej kwoty przychodu z umowy, o której mowa w art. 15zq ust. 5 pkt 2 cytowanej ustawy.

We wniosku o świadczenie ubezpieczona wskazała m.in., że wystąpiło ograniczenie wykonywania umowy zlecenia z powodu przestoju w prowadzeniu działalności przez zleceniodawcę. Jak ustalono zaś bezsprzecznie w przedmiotowej sprawie, wbrew twierdzeniom ZUS, powyższa okoliczność faktycznie zaistniała.

W tym miejscu wskazać należy, że kluczowym jest zdefiniowanie użytego przez ustawodawcę pojęcia „przestoju w prowadzeniu działalności”.

W związku ze zgłaszanymi przez przedsiębiorców wątpliwościami, Rzecznik Małych i Średnich (...) wystąpił do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o wydanie objaśnień prawnych w zakresie możliwości skorzystania ze świadczenia postojowego przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą oraz osoby wykonujące umowy cywilnoprawne. Rzecznik skierował zapytanie m.in. o to jak należy rozumieć pojęcie „przestoju w prowadzeniu działalności”, o którym mowa w art. 15zq ust. 3 ustawy (...)19.

W następstwie czego Rzecznik otrzymał odpowiedź o następującej treści: Oceniając przestój w prowadzeniu działalności w następstwie (...)19 przedsiębiorca powinien uwzględnić takie okoliczności jak spadek przychodów, dochodów, obrotów, liczby klientów, czy ograniczenia w prowadzeniu działalności. Forma przestoju w prowadzeniu działalności może być różna w zależności od specyfiki branży lub lokalizacji. (vide: biuro Rzecznika (...) wyjaśnienia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13.05.2020 r. (...) –I.070.22.2020.SK)

W tym stanie rzeczy za przestój w prowadzeniu działalności należy rozumieć wszelkie okoliczności związane z (...)19, które spowodowały brak możliwości wykonania umowy cywilnoprawnej w całości lub w części. Może to być np. zamknięcie firmy, zawieszenie działalności, brak klientów, mogą też być problemy płatnicze. To wnioskujący określa, czy zdarzenie takie miało miejsce i oświadcza to w składanym wniosku.

Powyższe znajduje także potwierdzenie w orzecznictwie. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 kwietnia 2022 r. III AUa 1207/21, który dotyczył osoby prowadzącej działalność gospodarczą wskazano, iż art. 15zq ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy covidowej precyzuje z kolei jaką sytuację uznaje się za przestój, o którym mowa w ust. 3, czyli na czym polega pogorszenie się sytuacji ekonomicznej relewantne dla uzyskania świadczenia postojowego. Podkreślono iż ponadto przepis ten, w przypadku spadku przychodów, określa też kiedy, w odniesieniu do miesiąca złożenia wniosku, powinien wystąpić spadek przychodów. Art. 15zq w ust. 4 ustawy covidowej wskazuje z jednej strony, że chodzi o sytuację zmniejszenia przychodów, a z drugiej o niewykonywanie działalności (zaprzestanie: produkcji, handlu, świadczenia usług itd.) po zawieszeniu. Sposób redakcji przepisu art. 15zq ust. 4 pkt 1 i 2 dowodzi, że spadek przychodów jest brany pod uwagę wtedy, gdy nie doszło do zawieszenia działalności.

Powyższe zdaniem Sądu analogicznie należy odnieść do osoby wykonującej umowę cywilnoprawną tu przestój, o którym mowa w ust. 3 art. 15zq precyzuje art. 15zq ust. 5 pkt 2 Z przestojem mamy do czynienia, gdy przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku.

W konsekwencji powyższego przepis art. 15 zq ust. 3 ustawy stanowi o przestoju, ale rozumianym jako przerwa lub ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej przestój ekonomiczny – a nie przestój w rozumieniu prawa pracy. Gdyby ustawodawca chciał, to w ww. ustawie odwołałby się do przestoju, o którym mowa w art. 81 ust. 3 kp. /por wyrok SO w Olsztynie z 11.03.2021 r. sygn. akt IV U 1867/20, wyrok SO w Łodzi z dnia 24.11.2021 sygn akt VIII U 1586/21/

W ocenie Sądu Okręgowego z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego bezsprzecznie wynika, że zgodnie z treścią złożonego do wniosku o świadczenie postojowe oświadczenia ubezpieczonej, rzeczywiście nastąpiło ograniczenie wykonywania przez nią umowy zlecenia z powodu przestoju w prowadzeniu działalności przez zleceniodawcę.

Po pierwsze, co wynika zarówno z zeznań świadków, zeznań wnioskodawczynie, jak i przedłożonej Sądowi przez Towarzystwo Akcyjne (...) SA w Ł. informacji, choć w wyżej wymienionym podmiocie nie miał miejsca przestój stricte w rozumieniu prawa pracy w związku z pandemią, u zleceniodawcy doszło do istotnego ograniczenia prowadzenia działalności. W okresie od stycznia do lipca 2020 r. spadła o 46 % średniomiesięczna wartość produkcji sprzedanej, o 42 % spadła średnia wartość jednego zlecenia produkcyjnego, oraz o 33 % spadła średnia ilość wyrobów w zleceniu.

Po drugie, powyższe miało bezpośrednie przełożenie na sytuację wnioskodawczynie, która z uwagi na to nie mogła wykonywać zlecenia w wymiarze zastrzeżonym umową, liczba wykonywanych przez nią godzin pracy w poszczególnych miesiącach uległa znacznemu ograniczeniu, a średniomiesięcznie w okresie od 1 marca do 31 lipca 2020 r. z 145 godzin spadła do 100 godzin. Wnioskodawczynie została poinformowana przez przełożoną – osobę

nadzorującą wykonywane przez nią czynności że nie ma dla niej pracy. W konsekwencji powyższego ww. nie wykonywała obmiarów w takim wymiarze, co dotychczas, a w firmie stawała się tylko 2 razy w tygodniu na polecenie zleceniodawcy. Powyższe wynikało z mniejszej ilości zamówień, przekładaniem obmiarów z uwagi na restrykcje związane z pandemią na okres późniejszy. Spadek zamówień spowodowany epidemią w tej sytuacji skutkowało też zmniejszeniem dochodów zleceniodawcy.

Powyższe okoliczności zdaniem Sądu jednoznacznie wskazują na przestój w prowadzeniu działalności przez zleceniodawcę, gdyż jak już wyżej wskazano nie tylko ograniczenie w prowadzeniu działalności, czy jej wstrzymanie stanowi formę przestoju, lecz i wszelkie okoliczności związane z (...)19, które spowodowały brak możliwości wykonania umowy cywilnoprawnej. W przypadku ubezpieczonej nagły spadek możliwości realizowania zamówień, zmniejszenie liczby zleceń spowodowało, że nie mogła ona wykonywać umowy zlecenia w takim wymiarze jak dotąd, gdyż nie było zapotrzebowania na jej usługi.

Podkreślić również należy, iż powyższe miało bezpośrednie przełożenie w znacznym zmniejszeniu osiągniętych przez nią przychodów w miesiącach kwiecień, maj, czerwiec 2020r. Sąd przy tym nie traci z pola widzenia, iż ubezpieczona wniosek o świadczenie postojowe złożyła po raz pierwszy w lipcu 2020 r. przy obniżonych przychodach za czerwiec, a następnie we wrześniu i październiku 2020 r. kiedy to w miesiącach bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku tj. w sierpniu i we wrześniu dochody ze zlecenia były proporcjonalnie mniej obniżone niż w miesiącach wcześniejszych. W tym miejscu jeszcze raz podkreślić należy, że

osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje jeżeli: przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku. Natomiast organ rentowy w procesie nie kwestionował, iż wnioskodawczyni nie spełniała wskazanego warunku.

Ponadto dla porządku podkreślenia wymaga, że orzecznictwo przejmuje wykładnię przepisu art. 15zq ustawy covidowej w zakresie rozumienia miesięcy poprzedzających złożenie wniosku, w których ma mieć miejsce spadek przychodów uznając, iż przepis ten nie wymaga, aby spadek dochodów/ przychodów dotyczył miesięcy bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o świadczenie, a jedynie wymaga miesięcy poprzedzających tenże miesiąc. Wskazać należy, iż w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2021 r. III AUa 171/21 wskazano, że gdyby zamysłem ustawodawcy była konieczność wnioskowania przez beneficjenta o świadczenie z racji różnicy w przychodach w kolejnych, następujących po sobie miesiącach, to zamieściłby przysłówkę „bepośrednio”, czego jednak nie uczynił ani w treści art. 15zq ust. 4 pkt 1), ani w treści art. 15zs ust. 3 pkt 4) ppkt c) ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Tymczasem ustawodawca zapisał: (...) przychód (...) uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc; (...). A zatem rzecz dotyczy wszystkich miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku, a nie tylko miesięcy bezpośrednio poprzedzających. Beneficjenci świadczeń postojowych nie są więc ograniczeni czasowo, jeśli chodzi o datę złożenia wniosku o świadczenie, z wyjątkiem trzymiesięcznego terminu określonego w art. 15zs ust. 7 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Dla uprawnionych ten właśnie termin to termin prawa materialnego, zawity, po upływie którego zagwarantowane ustawą uprawnienie wygasa, zaś sam termin nie podlega przywróceniu. Należy stanowczo stwierdzić, że tego rodzaju terminu zawitego ustawodawca nie wprowadził dla beneficjentów świadczenia postojowego w art. 15zq ust. 4 pkt 1) czy art. 15zs ust. 3 pkt 4) ppkt c) ustawy. Nadto również w Wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 kwietnia 2021 r. III AUa 86/21 wskazano, że określony w art. 15zq ust. 4.1) ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19,

innych chorób zakaźnych oraz wywoływanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.) wymóg uzyskania w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe, przychodu w wysokości o co najmniej 15% niższego od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc dotyczy wszystkich miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku, a nie tylko miesięcy bezpośrednio poprzedzających miesiąc złożenia wniosku. Beneficjenci świadczeń postojowych nie są ograniczeni czasowo, jeśli chodzi o datę złożenia wniosku o świadczenie, z wyjątkiem trzymiesięcznego terminu określonego w art. 15zs ust. 7 powyższej ustawy.

Powyższe znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 lipca 2021 r. III AUa 229/21 w którym wskazano, że z literalnego brzmienia przepisu art. 15zq ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywoływanych nimi sytuacji kryzysowych nie wynika, że ustawodawca wymaga aby spadek dochodów dotyczył miesięcy bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o świadczenie, a jedynie wymaga miesięcy poprzedzających tenże miesiąc, co rzecz jasna nie jest tożsame. Ponadto podkreślenia wymaga, że ocena warunków niezbędnych do uzyskania prawa do świadczenia postojowego powinna być dokonana nie na datę składania wniosku, lecz wobec okresu, który wnioskodawczyni wskazuje jako uprawniający ją wg wymogów prawnych do przyznania świadczenia. / Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 listopada 2021 r. III AUa 93/21/ Tak więc adekwatnie w przypadku wnioskodawczyni będącej zleceniobiorcą brak spadku przychodów w miesiącach bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku przy niekwestionowanym spadku tych przychodów w miesiącach poprzedzających miesiąc, w których wnioski ubezpieczona złożyła nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Mając na względzie wskazane okoliczności wnioskodawczyni spełniła wszystkie z wymaganych przez ustawodawcę warunków do uzyskania prawa do świadczenia postojowego, określonych w cytowanym art. 15zq ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych i brak było podstaw do uznania, że wypłacone jej świadczenia był nienależne.

Wnioskodawczyni zawarła umowę cywilnoprawną przed dniem 1 kwietnia 2020 r., nie posiada innego tytułu do ubezpieczeń społecznych, zamieszkuje na terytorium Polski i posiada obywatelstwo RP, od kwietnia 2020 r. nie miała możliwości wykonywania umowy cywilnoprawnej w całości z powodu przestoju spowodowanego pandemią w prowadzeniu działalności zleceniodawcy (spadek liczby klientów, zamówień, odłożenie czynności w czasie) i nie przekroczyła granicznej kwoty przychodu z umowy, o której mowa w art. 15zq ust. 5 pkt 2 zacytowanej ustawy.

Na marginesie jedynie wskazać trzeba, że nic nie stało na przeszkodzie, aby Zakład podjął decyzję o wypłacie tych świadczeń dopiero po przeprowadzeniu stosownego postępowania wyjaśniającego – czego nie uczynił, gdyż zwrócił się do zleceniodawcy dopiero w listopadzie 2021 r. Obowiązkiem ZUS była weryfikacja wniosku o świadczenie postojowe i wydanie decyzji co do tego świadczenia niezwłocznie po wyjaśnieniu ostatniej okoliczności niezbędnej do jej wydania. Samo złożenie wniosku nie obliguje organu rentowego do wydania pozytywnej decyzji bez sprawdzenia warunków przyznania świadczenia /wyrok Sądu apelacyjnego w Białymstoku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych z dnia 30 listopada 2021 r. III AUa 720/21.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że T. D. nie jest zobowiązana do zwrotu pobranych świadczeń postojowych przyznanych dnia 30 lipca 2020 r., 23 września 2020 r. i 19 października 2020 r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, uznając odwołania wnioskodawczyni za zasadne.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł, na podstawie art. 98 §1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz.U. z 2018 r., poz.265), zasądając ZUS na rzecz ubezpieczonej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego łączną kwotę 450 zł (3 razy po 180 zł), przy uwzględnieniu, że każda z trzech połączonych spraw zachowała swoją odrębność, albowiem decyzja o ich łącznym rozpoznaniu i rozstrzygnięciu miała jedynie charakter techniczny.

J.L.